

# CÁNH RỪNG GIÀ

## Điều Ngự Tử TÍN NGHĨA

Mấy chữ Rừng Già, Trăng Già, Núi Non Con Nước... thì chữ nghĩa bình dân hay văn chương đều có dùng như nhau. Tuy nhiên có câu hát trong nhân gian thường mô tả:

"Trăng bao nhiêu tuổi thì được gọi là Trăng Già,  
Còn núi bao nhiêu tuổi thì được gọi là Núi Non?"  
... "Con Nước với đây, ai biết không ?"...

Và ở đây, chúng tôi chỉ nói đến cánh Rừng Già. Và, Rừng Già thường có những cây cao bóng cả, những cổ thụ già có khi khẳng khiu, có khi vạm vỡ cao lớn. Trong tác phẩm "Tưởng Niệm Ôn Mật Hiên," Hòa thượng Tuệ Sỹ qua bài "**Cổ Thụ Trong Rừng Thiên**" có nhấn mạnh rằng:... "山有乔木 (Sơn hữu kiêu mộc). Rừng già, vì trong đó có cổ thụ. Cây cao, bóng cả sừng sững giữa trời. Từ những mầm non mong manh, rồi chen chúc với cỏ dại, lau lách; năm tháng chông chắt bởi nắng, gió, nhiều khi giông bão. Những cây cối thuộc chủng loại thấp hèn bị đào thải dần, những cây đồng loại nhưng non yếu cũng lần hồi bị đào thải. Còn lại một mình trơ vờ, đứng thẳng, vươn ngọn lên cao.

Khu rừng ấy, thoát đầu tiên chỉ là đám cỏ dại, chỉ đủ chỗ cho rắn rết bò trườn. Rừng không phải càng lúc càng bành trướng rộng theo chiều ngang dọc. Rừng lớn lên theo tầm vóc của các cây rừng cứng cỏi chống lại sức tàn phá của khí hậu, của mưa lũ, cho đến con người. Cho đến lúc, từ những phương rất xa mà có thể trông thấy tàn ngọn của một cây cao. Rừng già, nhưng không cần cỏi, thưa thớt. Cây cao không tiếp sức, cũng không vun bồi, và cũng không cần che chở cho những cây non yếu. Những gì non yếu đã bị gãy đổ, còn lại những gì cứng mạnh, tự mình vươn dậy để trưởng thành những đám cây con dưới bóng cây già. Bấy giờ, rừng không còn là đám cỏ dại, không còn là tập hợp của những cụm cây con, lùm cây thấp. Rừng già, và rồi là rừng thiêng, là một cõi oai hùng cho sư tử, hay hổ báo; đôi khi còn là chỗ cho các thần linh, thiên cũng có mà ác cũng có. Dù thiện hay ác, trong từng thời điểm nhất định, nơi đó là trú xứ của các Tiên nhân, là chốn hành Đạo của những bậc xuất thế, từ chốn thâm u làm ánh sáng soi đường cho sinh loại sinh tồn và tiến hóa, soi vào tận những nơi tối tăm, hiểm ác mà mặt trời rực rỡ kia không thể soi đến.

Thế nhưng, rừng già, rừng thiêng luôn luôn cũng là hình ảnh đáng kính sợ cho loài người mà tâm tư vốn thấp kém, bị trùm kín trong ước muốn thấp hèn, bị trói buộc, bưng kín bởi cái thấy, cái nghe thiên cận. Bóng Người thấp thoáng đỉnh cao; nhưng, mây dày phủ kín, biết đâu mà tìm.

Những tàn cổ thụ như vậy, trải qua biết bao nhiêu đời, đã là biểu tượng tôn nghiêm cho rừng Thiên Việt nam. Tuy cũng có nhiều khi nước lũ cuốn theo rác bần tanh hôi từ nguồn cao cuộn cuộn đổ xuống tàn phá. Lớp cây con bị bật rễ, bị gãy ngang; cổ thụ vẫn đứng sừng sững không hề uốn mình rạp xuống dưới sức ép hung tàn của giông bão. Người ta tưởng cổ thụ đã trụi lá trơ cành, chỉ chờ đợi khắc khoải trong bóng điều tàn để khô héo dần rồi ngã gục; để cho rừng già thành bãi hoang chen chúc cỏ dại, cửa Thiên thành cửa chợ tập nập bọn giào đồng:

山有乔松，隰有游龙。不见子充，乃见狡童。

Sơn hữu kiêu tùng, thấp hữu du long. Bất kiến tử sung, nãi kiến giảo đồng (Kinh Thi).

Ai có thể nói gì về những gốc cổ thụ ấy, trong bóng soi của dòng nước khi trong, khi đục? Thế hệ tăng chúng tôi tưởng thành trong bóng che chở của những gốc cổ thụ như vậy; có người nhận thức được điều đó, và cũng có người không hề nhận thức được; cũng không ít người bị nước lũ làm bật gốc, bị cuốn trôi theo dòng đời. Riêng những học tăng trưởng thành dưới bóng sơn môn Huế không ai lại không biết đến một trong những gốc cổ thụ như vậy của rừng Thiên, một thời bằng sự nghiêm khắc đã giữ gìn vững giềng mối của Tông lâm. Khi hoài niệm về các bậc Cao tăng, như những gốc cây già che chở đàn cây non yếu, tôi nhớ đến hình bóng khắc khổ, uy nghiêm của Hòa Thượng Mật Hiên. "...

Hòa thượng Tuệ Sỹ miêu tả về Rừng Già qua hình ảnh tuyệt đẹp của Ôn Mật Hiên. Tuy thế, ở đây chúng tôi cũng có thể hiểu được rằng Rừng Già cũng chứa đựng những cây già mà không đẹp lại có khi nguy hại đến cả khu rừng; vì khu rừng ấy không ai muốn vào hay đến gần khu rừng già ấy, vì nó chứa đựng cây cũng già, cũng oai phong cao ráo, cũng tàng lộng mà cái nhựa bên trong lại độc và có thể cực độc nên không được xưng tán là "Sơn hữu kiêu mộc." Cũng có thể cây già ấy một đôi khi bị bao

bọc chung quanh những cây thuộc loại không tên tuổi, lùn bé nhưng đầy ắp những thứ nhựa độc địa; do đó, cây già cũng bị ảnh hưởng nhiều. Tại sao?

Ở quê tôi, làng Hiền Lương, thuộc Cổ đô Huế. Giữa một cánh đồng phì nhiêu, ruộng cò bay thẳng cánh. Gần chính giữa đồng ruộng có một lùm cây diện tích độ bốn cây số vuông. Nó có từ đời khai canh, khai khẩn ra làng Hiền Lương. Chúng tôi lớn lên hỏi, thì ngay lớp tuổi vai vế ông bà nội ngoại của chúng tôi cũng chỉ thấy và biết khi bắt đầu lớn lên như chúng tôi vậy thôi. Dân làng cũng kính trọng và bảo vệ lùm cây ấy. Nó có tên là "Cồn Bệ." Trong tác phẩm *Hiền Lương Chí Lược Tân Biên*, tác giả Tín Nghĩa có nói về nó. (*Xin đọc giả tìm đọc thì sẽ rõ*). Lùm cây ấy cũng có những loại gỗ gia dụng thật quý như Lim, Trắc, Kiên Kiên, Gụ, Gõ... nhưng cũng có những cây rất độc có tên rất hề là "Tim Lu". Chúng tôi hỏi các bậc tôn trưởng trong làng, thì được bảo: Ông bà tổ tiên gọi sao, bây chừ cứ ý như vậy mà kêu, mà gọi, đừng hỏi lời thôi, ai biết đâu mà trả lời.

Dưới chế độ Việt Nam Cộng Hòa Đệ Nhất, được lệnh khai quang và sự chỉ huy của cán bộ xã thôn, dân làng phải cùng nhau dọn dẹp những cây nhỏ, thấp lùn, vô giá trị để lùm cây ấy được trống trải và dễ dàng đi thông từ bên này sang bên kia. Mục đích của chính phủ là thử xem có còn lưu dấu những hầm bí mật của Việt Minh để lại trước khi đi tập kết ra Bắc.

Sau khi phát quang, dân làng được phép đem những loại đã bị phát bỏ đem về nhà làm củi nấu bếp. Những ai đem nhằm cành lá cây "Tim Lu", khi xử dụng nấu nướng thì bị sung mặt, phù tay trông mà phát sợ. Đã vậy, còn có thể lây qua những người khác nữa. Rất đáng sợ.

Sau trận Mậu Thân - 1968, hai bên đụng độ nhau, Mỹ đem lực lượng cày ủi nát lùm cây. Từ đó lùm cây "Cồn Bệ" không còn nữa.

Trở lại vấn đề Cánh Rừng Già, thường được ca tụng "Độc tho khai hoa, vạn thọ hương," trong rừng có một cây quý như Trầm hương, khi nở hoa thì cả cánh rừng cũng được thơm lây. Nhưng giá như cánh rừng ấy toàn là loại cây dung nạp loại nhựa xấu như cây "Tim Lu" đã nói trên, cũng gây nguy hại và làm cho mọi người xa lánh đến ghê tởm không ít. Từ đó, Cánh Rừng Già cũng bị mai một trong tâm thức cho lớp người hiện tại và mai hậu. Và, câu chuyện Cánh Rừng Già cũng sẽ trở thành như câu chuyện Tăn Cối ngày xưa.